

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.009.01.2021

Pan
Tomasz Polus
Prezes Zarządu
Zakładu Mechanicznego „Bumar – Mikulczyce” S.A.
ul. Handlowa 2
41-807 Zabrze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/015 Funkcjonowanie Polskiej Grupy Zbrojeniowej S.A. i spółek zależnych

*Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 2176, ze z.) i art. 11 ust. 4 ustawy z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2020 r. poz. 1913 ze zm.), Najwyższa Izba Kontroli wyłączyła jawność informacji będących tajemnicą przedsiębiorcy poprzez usunięcie fragmentów wystąpienia pokontrolnego w miejscach oznaczonych nawiasem [...].

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Mechaniczny „Bumar – Mikulczyce” S.A. ¹ , 41-807 Zabrze, ul. Handlowa 2
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Polus, Prezes Zarządu, od 28 lipca 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Opracowanie i realizacja strategii spółki;2. Zarządzanie spółką, nadzór właścicielski nad spółkami zależnymi oraz prowadzenie działalności gospodarczej;3. Zawieranie, realizacja i rozliczanie zawartych umów;4. Kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych spółki.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 czerwca 2021 r. z uwzględnieniem zaistniałych zdarzeń oraz dowodów wytworzonych przed i po tym okresie, jeżeli mają wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Lucyna Mol, Inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/70/2021 z 22 marca 2021 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Zwany dalej: „Spółką” lub „ZMM”.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność jednostki w kontrolowanym zakresie. W ocenie NIK Zarząd prawidłowo kierował Spółką i efektywnie prowadził działalność gospodarczą.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka nie otrzymała zatwierdzonego dokumentu Strategia Grupy Kapitałowej Polskiej Grupy Zbrojeniowej S.A.⁴ na lata 2019 – 2023 i nie posiadała strategii, która byłaby powiązana z wymienionym dokumentem, jednakże corocznie aktualizowała pięcioletnie projekcje finansowe, będące dokumentami o charakterze strategicznym, w których ujmowano prognozy jej przyszłej sytuacji ekonomicznej.

Potencjał produkcyjny Spółki odpowiadał zapotrzebowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej⁵ i pozwalał na uczestnictwo w Planie Modernizacji Technicznej⁶ SZ RP jako poddostawca spółek, które posiadały w ofercie gotowe produkty.

NIK ocenia pozytywnie efektywność zarządzania Spółką w latach 2018-2020 - osiąganie zysku netto w kwotach: 1 490,7 tys. w 2018 r., 1 605,1 tys. zł w 2019 r. i 1 846,6 tys. zł w 2020 r. oraz kształtowanie się wskaźników ekonomicznych dotyczących rentowności, zadłużenia aktywów i płynności, na odpowiednim, optymalnym poziomie, świadczącym o dobrej kondycji ekonomicznej Spółki.

Nakłady ponoszone na objęte badaniem inwestycje, wpływały na podniesienie jakości produktów i usług, zwiększenie efektywności zarządzania, a także poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy. Koszty reklamacji były niewielkie i nie przekroczyły 0,3% przychodów ze sprzedaży produktów i usług.

Spółka nie była na dzień 31 grudnia 2020 r. stroną postępowań spornych dotyczących realizacji umów, nie zaniechała kontraktów, nie ponosiła kar umownych z tytułu nieprawidłowej jakości dostarczonych towarów i usług.

Ze względu na specyfikę działalności (tj. m.in. wykonywanie wyrobów na podstawie dokumentacji dostarczonej przez klienta) Spółka nie realizowała projektów badawczo-rozwojowych i innowacyjnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Opracowanie i realizacja strategii spółki

Opis stanu faktycznego

ZMM prowadził działalność w zakresie m.in. produkcji: łożysk, kół zębatach i elementów napędowych, pozostałych części i akcesoriów do pojazdów silnikowych, obróbki metali i nakładania powłok na metale, obróbki elementów metalowych, a także produkcji sprzętu i wyposażenia do napędu hydraulicznego i pneumatycznego.

W zakresie produkcji specjalnej ZMM produkował i remontował zespoły [...] do transporterów gąsienicowych i kołowych. Na rynku pozamilitarnym Spółka

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: „GK PGZ”.

⁵ Dalej: „SZ RP”.

⁶ Dalej: „PMT”.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

świadczyła usługi obróbki mechanicznej oraz produkowała m.in. części maszyn, zestawy hamulcowe, podnośniki, złącza hydrauliczne i przekładnie.

Na rzecz kontrahentów zagranicznych Spółka świadczyła przede wszystkim usługi obróbki mechanicznej.

(akta kontroli str. 102, 109-110, 551-552)

W 2019 r. ZMM rozpoczął prace nad opracowaniem Strategii Spółki, które zostały zawieszono, gdyż jak wskazał Prezes ZMM zgodnie z treścią Kodeksu GK⁸ strategia Spółki winna być determinowana Strategią Grupy PGZ i powinna być z nią spójna, zarówno na poziomie GK PGZ, jak i grupy Bumar-Łabędy.

Jak wyjaśnił Prezes, podporządkowanie ZMM spółce ZM Bumar-Łabędy S.A. nie zostało objęte dodatkowymi regulacjami. Nadmieniał również, że Spółce nie przekazano dokumentu „Strategia grupy kapitałowej PGZ na lata 2019-2023”, a także „Planu Wdrożenia Strategii Grupy Kapitałowej PGZ na lata 2019-2023”. Spółka otrzymała⁹ do opiniowania dokument roboczy Strategii i nie wniosła do niego uwag.

(akta kontroli str. 8-9, 13-38, 226)

Prognozowanie przyszłej sytuacji ekonomicznej Spółki, inwestycji i zatrudnienia ujmowane było w corocznie sporządzanych pięcioletnich projekcjach finansowych¹⁰. Dokumenty te powstawały zgodnie z wytycznymi zawartymi w Polityce Budżetowania Grupy PGZ.

(akta kontroli str. 9, 51-95)

ZMM wytypował swojego przedstawiciela do składu Zespołu ds. Strategii przy GK PGZ, który uczestniczył w spotkaniach zespołu domenowego. Na potrzeby opracowania strategii domenowych, ZMM przygotował materiały obejmujące: analizę SWOT Spółki, analizę łańcucha dostaw, analizę zasobów ludzkich, analizę działalności innowacyjnej, analizę danych obszaru IT, ofertę produktową Spółki i dane dotyczące luki pokoleniowej.

Jak wyjaśnił Prezes w 2019 r. Spółka przystąpiła do zainicjowanych przez PGZ prac nad budową Platformy Wymiany Kompetencji Technologicznych. Do zadań ZMM należało uzupełnienie formularzy i ankiet dotyczących: działów produkcyjnych i badawczych, maszyn do obróbki, innych maszyn i urządzeń istniejących w spółce (aparatura pomiarowa i badawcza) oraz oferowanych przez Spółkę usług.

(akta kontroli str. 9-10, 557-570)

Spółka Uchwałą Zarządu nr 15/2019 z 15 maja 2019 r. przyjęła Kodeks GK PGZ, a tym samym¹¹ polityki grupy, które definiowały wytyczne co do zasad postępowania w danym obszarze działalności. W repozytorium standardów organizacyjnych Spółki wpisano 26 polityk obowiązujących w GK PGZ. ZMM w trakcie wykonywania statutowych zadań realizował 21 polityk obszarowych¹² obowiązujących w GK PGZ.

⁸ Przyjęty Uchwałą nr 665/III/2018 Zarządu PGZ S.A. z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie ustanowienia formalnych ram funkcjonowania Grupy PGZ to jest przyjęcia Kodeksu Grupy PGZ oraz Uchwałą nr 15/2019 Zarządu ZMM z dnia 15 maja 2019 r. w sprawie przyjęcia przez Spółkę Kodeksu Grupy PGZ.

⁹ Od PGZ S.A.

¹⁰ Projekcje finansowe: na lata 2018-2022 z kwietnia 2018 r., na lata 2019-2023 z lipca 2019 r., na lata 2020-2024 z sierpnia 2020 r.

¹¹ Na podstawie § 23 Kodeksu.

¹² Polityka: audytu, innowacyjności, handlu międzynarodowego, budżetowania, zarządzania zakupami, rachunkowości, bezpieczeństwa, inwestycyjna, CT/IT, cen transferowych, nadzoru właścicielskiego, współpracy w obszarze Zarządzania Kapitałem Ludzkim, ochrony informacji niejawnych, kontroli operacyjnej, zawierania umów oraz kształtowania wynagrodzeń członków Zarządów, społecznej odpowiedzialności, informacyjna,

Jak wyjaśnił Prezes w obszarach pokrywających się ze specyfiką działalności Spółki, postanowienia polityk obszarowych stosowane były wprost, niektóre polityki dotyczyły ZMM w stopniu marginalnym, a w przypadku polityk, które wymagały uwzględnienia specyfiki rozwiązań organizacyjnych opracowano normy wewnętrzne w postaci zarządzeń i poleceń służbowych.

Dodatkowych uregulowań ze strony ZMM wymagały polityki/procedury: budżetowania, przygotowywania planów rzeczowo-finansowych, zarządzania zakupami, ochrony informacji niejawnych, cen transferowych, kontroli operacyjnej i nadzoru właścicielskiego. Na podstawie Procedury Implementacji Standardów Organizacyjnych przyjęto Instrukcję implementacji Standardów Organizacyjnych GK PGZ w ZMM.

(akta kontroli str. 10-11, 39-50, 620)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka nie otrzymała zatwierdzonego dokumentu Strategia GK PGZ na lata 2019 – 2023, w związku z czym nie posiadała strategii, która byłaby powiązana z wymienionym dokumentem. Spółka corocznie aktualizowała pięcioletni dokument o charakterze strategicznym, w którym ujmowała prognozy przyszłej sytuacji ekonomicznej.

OBSZAR

2. Zarządzanie Spółką i efektywność prowadzenia działalności gospodarczej

Opis stanu
faktycznego

Kapitał akcyjny ZMM wynosił 14 770,5 tys. zł¹³ i dzielił się na 147 705 akcji po 100 zł każda. W strukturze własnościowej spółki: Zakład Mechaniczny „Bumar – Łabędy” S.A.¹⁴ posiadał 116 986 akcji (79,20%), Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. 385 akcji (tj. 0,26%), Polski Holding Obronny S.A. 29 371 akcji (tj. 19,88%), akcjonariat mniejszościowy posiadał 963 akcje (tj. 0,66%).

(akta kontroli str. 96-97)

Spółka nie posiadała podmiotów zależnych. ZMM posiadał 399 akcji¹⁵ (tj. 0,007% kapitału) STAR STARACHOWICE S.A., którego następcą prawnym był INWESTSTAR S.A.¹⁶ z siedzibą w Starachowicach. W strukturze własnościowej tej spółki¹⁷: 70,29% akcji posiadał Sobiesław Zasada S.A., 14,96% Skarb Państwa i 14,75% pozostali akcjonariusze. Sprawozdanie finansowe INWESTSTAR S.A. nie było objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym ZMM, gdyż w myśl art. 3 ust. 1 pkt 37 w związku z art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁸, nie był jednostką dominującą INWESTSTAR S.A.

Spółka dokonała odpisu aktualizującego wartość posiadanych akcji do zera, w latach poprzedzających okres objęty kontrolą - odpis na dzień 31 grudnia 2020 r. był utrzymywany.

(akta kontroli str. 212-233)

zarządzania prawami własności intelektualnej, kredytowa, procedura implementacji standardów organizacyjnych, procedura przygotowywania planów rzeczowo-finansowych.

¹³ Na dzień rozpoczęcia czynności kontrolnych tj. 23 marca 2021 r.

¹⁴ Dalej: ZM „Bumar-Łabędy” S.A.

¹⁵ ZMM w latach poprzedzających okres objęty kontrolą dokonał odpisu aktualizującego wartość akcji, odpis ten był utrzymywany na dzień 31 grudnia 2020 r.

¹⁶ KRS nr 23144.

¹⁷ Na dzień 31 grudnia 2019 r.

¹⁸ Dz.U. z 2021 r. poz. 217.

Przebiegi finansowe z ZMM do PGZ SA w latach 2018-2020 wyniosły odpowiednio 189,4 tys. zł, 76,4 tys. zł i 39,1 tys. zł, z czego na rozliczenia w formie kompensat wzajemnych zobowiązań przypadało w 2018 r. 169,1 tys. zł i w 2019 r. 73,4 tys. zł.

Płatności dotyczyły przede wszystkim rozliczeń za zakupione materiały, które wyniosły: w 2018 r. 187,1 tys. zł (98,8%), w 2019 r. 71,9 tys. zł (94,1%) i w 2020 r. 35,5 tys. zł (90,8%). Pozostałe kwoty odnosiły się do szkoleń organizowanych przez PGZ, w ramach usługi wsparcia (łącznie 1,7 tys. zł)¹⁹ oraz opłat za aplikację wspierającą tworzenie dokumentacji cen transferowych w GK PGZ (łącznie 8,7 tys. zł).

Przebiegi finansowe z ZMM do ZM „Bumar-Łabędy” S.A. (spółka-matka), w latach 2018-2020 wyniosły odpowiednio 302,7 tys. zł, 69,2 tys. zł i 223,9 tys. zł. Dotyczyły one zakupionych materiałów i usług produkcyjnych: w 2018 r. 282 tys. zł (93%), w 2019 r. 50,9 tys. zł (73%) i w 2020 r. 189,1 tys. zł (84%) oraz rekompensowania kosztów poniesionych na działalność międzyzakładowych związków zawodowych (łącznie 73,8 tys. zł)²⁰. Rozliczenia następowały w formie kompensat wzajemnych zobowiązań.

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przebiegi finansowe na rzecz spółki matki i PGZ S.A. z tytułu dywidend i udziałów w zyskach oraz płatności z tytułu usług pozaprodukcyjnych.

(akta kontroli str. 168-170, 172-196)

ZMM zawarł 15 października 2018 r.²¹ z PGZ umowę prowizyjną i o świadczenie usług wsparcia, której zakres obejmował [...] oraz usługi wsparcia w zakresie: administracji, bezpieczeństwa, działalności promocyjnej, innowacji, informatyki oraz doradztwa strategicznego.

Spółka wniosła do projektu umowy uwagi w zakresie rozszerzenia katalogu przychodów wyłączonych spod zapisów umowy, niskiego poziomu zapotrzebowania na wymienione w umowie rodzaje usług wsparcia, które zostały zaakceptowane²². PGZ nie uwzględniła zasadności przesunięcia terminu wejścia w życie umowy na dzień 1 stycznia 2019 r.

Z tytułu świadczenia usług pośrednictwa, [...] ²³. [...] ZMM w latach 2018-2020 nie wnosił opłat z zakresu usług pośrednictwa, w tym opłat za korzystanie ze znaków towarowych i własności intelektualnej. Z tytułu usług wsparcia w latach 2019-2020 poniesiono koszty dotyczące wynagrodzenia za udział pracowników ZMM w szkoleniach w łącznej wysokości 1,3 tys. zł²⁴.

(akta kontroli str. 283-323, 627)

Prezes Spółki wyjaśnił, że ze względu na specyfikę działalności polegającą na realizacji dostaw i usług, których przychody nie zostały objęte umową prowizyjną,

¹⁹ Realizowanych na podstawie umowy z dnia 15 października 2018 r. opisanej w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym.

²⁰ Na podstawie umowy zawartej w dniu 17 maja 2004 r. z ZM „Bumar-Łabędy” S.A.

²¹ Umowa miała zastosowanie od 1 stycznia 2018 r. (art. 10.4 umowy), w dniu 30 stycznia 2019 r. zawarto aneks do umowy obowiązujący od 1 stycznia 2019 r.

²² PGZ wydało interpretację zapisów umowy, które były zbieżne z wnioskiem ZMM, w dniu 30 stycznia 2019 r. podpisano aneks doprecyzowujący zapisy.

²³ Pomniejszych o przychody: finansowe, realizowanych umów (zawartych przed 1 stycznia 2018 r.; w ramach konsorcjum, w których liderem jest PGZ; zawartych z innym podmiotem należącym do grupy kapitałowej; na podstawie których spółka otrzymuje dotację ze środków publicznych, w tym z funduszy Unii Europejskiej), ze sprzedaży aktywów trwałych, których sprzedaż nie stanowi głównego przedmiotu działalności i innych przychodów niezwiązanych z głównym przedmiotem działalności – chyba że sprzedaż taka została dokonana przy wsparciu ze strony PGZ.

²⁴ Wartość 1,3 tys. zł została zakwalifikowana jako koszt uzyskania przychodu, podatek naliczony w łącznej wysokości 0,4 tys. zł został odliczony od podatku należnego.

ZMM nie ponosił w kontrolowanym okresie z tego tytułu kosztów. Spółka nie wносиła o zwolnienie z opłaty prowizyjnej. Obciążenie z tytułu usług wsparcia, nie wpłynęło na konkurencyjność Spółki.

(akta kontroli str. 280-281)

Strata z 2017 r. w wysokości 1 202,5 tys. zł miała zostać pokryta z zysków osiągniętych w latach następnych. Osiągnięty w 2018 r. zysk w wysokości 1 490,7 tys. zł przeznaczony został w kwocie 119,3 tys. zł na zwiększenie kapitału zapasowego i pokrycie nie rozliczonych strat z lat ubiegłych oraz w kwocie 1 371,4 tys. zł na zwiększenie kapitału zapasowego. Z zysku osiągniętego w 2019 r. w wysokości 1 605,1 tys. zł przeznaczono kwotę 128,4 tys. zł na zwiększenie kapitału zapasowego i 1 476,7 tys. zł na pokrycie nie rozliczonych strat z lat ubiegłych.

Do dnia zakończenia czynności kontrolnych Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy ZMM nie podjęło uchwały w sprawie podziału osiągniętego zysku za rok obrotowy 2020 w kwocie 1 846,6 tys. zł. Uchwałą nr 11/2021 z dnia 25 marca 2021 r. Zarząd przedłożył wniosek o przeznaczenie zysku osiągniętego w roku obrotowym 2020, na zwiększenie kapitału zapasowego w wysokości 147,7 tys. zł oraz na pokrycie nie rozliczonych strat z lat ubiegłych w wysokości 1 698,9 tys. zł.

Jak wyjaśnił Prezes akcjonariusze: PGZ S.A. i Spółka ZM „Bumar – Łabędy” S.A. oraz Rada Nadzorcza nie zgłaszali uwag do propozycji Zarządu w zakresie podziału zysku.

(akta kontroli str. 149-167, 236)

W okresie objętym kontrolą nie następowały zmiany w zarządzie Spółki. Prezes Zarządu ZMM nie pełnił funkcji w organach spółek z GK PGZ ani poza grupą.

(akta kontroli str. 4, 144)

ZMM nie realizował zamówień i umów bezpośrednio na rzecz Ministerstwa Obrony Narodowej²⁵ oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej²⁶.

Prezes wyjaśnił, że ZMM w swojej ofercie posiadał asortyment zespołów, podzespołów i części do gotowych pojazdów i innego sprzętu, który występował przykładowo w czołgach, wozach zabezpieczenia technicznego. Uczestnictwo Spółki w przetargach dla potrzeb SZ RP odbywało się na zasadzie poddostawcy dla innego wiodącego podmiotu GP PGZ.

(akta kontroli str. 144, 236-237)

W latach 2018-2020 nie wystąpiły przypadki zaniechania/zerwania realizacji zawartych umów bądź kontraktów w sektorze militarnym i pozamilitarnym.

(akta kontroli str. 237, 420-508)

W latach 2018-2020 przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi wyniosły, odpowiednio: 18 415,6 tys. zł, 19 477,0 tys. zł i 23 123,0 tys. zł, z tego wartość przychodów: w segmencie militarnym wyniosła odpowiednio [...] ²⁷ [...] ²⁸ [...] .

Prezes wyjaśnił, że na spadek przychodów ze sprzedaży eksportowej w latach 2018-2020 wpływ miał m.in. wzrost zapotrzebowania na moce produkcyjne do realizacji zamówień z asortymentu specjalnego, a także wyjście w 2020 r. Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej i sytuacja pandemiczna.

²⁵ Dalej: „MON”.

²⁶ Dalej: „SZ”.

²⁷ W tym wartość 119,3 tys. zł stanowiła sprzedaż eksportową specjalną.

²⁸ W tym wartość 9,3 tys. zł stanowiła sprzedaż eksportową specjalną.

Na rzecz intensyfikacji eksportu Spółka uczestniczyła w 2018 r. i 2019 r. w Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego w Kielcach, a także utrzymywała *bieżące kontakty (...)* z klientami oraz *bieżącą ofertyzację zgłoszonych przez klientów potrzeb*.

(akta kontroli str. 144-145, 197-199, 550, 553, 556, 624)

Osiągnięte w latach 2018-2020 przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi były wyższe niż prognozowane na dane lata w projekcjach finansowych, natomiast uzyskane w latach 2018-2019 przychody ze sprzedaży eksportowej były niższe, a w 2020 r. wyższe od zaplanowanych, tj.:

- w 2018 r.²⁹ [...], faktycznie uzyskane przychody wyniosły odpowiednio 18 415,7 tys. zł [...] i 1 950,9 tys. zł [...];
- w 2019 r.³⁰ [...], faktycznie uzyskane przychody wyniosły odpowiednio 19 477,0 tys. zł [...] i 1 927,1 tys. zł [...];
- w 2020 r.³¹ [...], faktycznie uzyskane przychody wyniosły odpowiednio 23 123,0 tys. zł [...] i 1 169,9 tys. zł [...].

Przyczyną uzyskania w 2019 r. sprzedaży eksportowej niższej niż planowana była realizacja sprzedaży na rzecz niemieckiego kontrahenta jako sprzedaży krajowej, zgodnie z uzyskaną indywidualną interpretacją podatkową.

(akta kontroli str. 58, 74, 89, 145, 153, 158, 624, 628)

W latach 2019-2020 ZMM otrzymał dwie zaliczki od ZM „Bumar-Łabędy” S.A. w wysokości odpowiednio [...] i [...] netto na dostawę [...] przekładni bocznej i [...] kół nośnych. Zamówienia zostały zrealizowane w danym roku i wystawiono faktury sprzedaży rozliczające zaliczki.

Jak wyjaśnił Prezes środki z zaliczek wpływały na rachunki bieżące, z których Spółka regulowała bieżące zobowiązania handlowe, kredytowe, pracownicze i publicznoprawne.

(akta kontroli str. 266-277, 544)

ZMM w latach 2018-2020 nie uczestniczył w targach ani innych imprezach handlowych jako wystawca.

Prezes wyjaśnił, że spółka w latach 2018-2019 uczestniczyła w Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego w Kielcach, na zasadzie obecności swojego przedstawiciela na stoisku spółki matki. W 2020 roku z powodu pandemii Spółka nie uczestniczyła w imprezach ani wydarzeniach targowych.

(akta kontroli str. 550, 553-556)

Nie otrzymano dokapitalizowania, nie otrzymano pożyczek, zaliczek z MON. Spółka nie zawierała z PGZ umów poręczenia kredytu. Nie występowała również sprzedaż na rzecz sił zbrojnych i przychody z realizacji PMT.

[...].

W segmencie cywilnym dominowały usługi obróbki mechanicznej i remonty zespołów hamulcowych ZRHT-5, z których przychody wyniosły, odpowiednio: 3 975,5 tys. zł [...], 3 671,4 tys. zł [...] i 3 136,7 tys. zł [...]. W eksporcie dominowały usługi obróbki mechanicznej, których wartość

²⁹ Na podstawie Projektacji finansowej na lata 2018-2022.

³⁰ Na podstawie Projektacji finansowej na lata 2019-2023.

³¹ Na podstawie Projektacji finansowej na lata 2020-2024.

w poszczególnych latach 2018-2020 wyniosła, odpowiednio: 1 312,2 tys. zł (tj. 9,1% przychodów ze sprzedaży), 1 433,4 tys. zł (tj. 9,5%) i 839,0 tys. zł (tj. 4,6%).

Dynamika przychodów ze sprzedaży w latach 2018-2020 w segmencie pozamilitarnym wynosiła: 118,8%, 92,7% i 81,0%, [...] ³² [...].

(akta kontroli, str. 551-552)

W latach 2018-2020 ZMM wykonywał obróbkę mechaniczną, produkował wałki i inne detale oraz remontował skrzynie biegów mechanizmu kierunkowego na rzecz kontrahentów z Niemiec, Wielkiej Brytanii i Czech. Wartość sprzedaży wyniosła odpowiednio 1 950,9 tys. zł, 1 927,1 tys. zł i 1 169,9 tys. zł, [...]. W kontrolowanym okresie, Spółka nie realizowała zamówień/umów/kontraktów, których suma wartości dla jednego kontrahenta stanowiłaby minimum 80% łącznej wartości kontraktów eksportowych w danym roku.

W segmencie militarnym Spółka realizowała przede wszystkim zapisy umowy z 13 grudnia 2016 r. [...], a w segmencie cywilnym w oparciu o pozyskane zamówienia.

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki zaniechania/zerwania realizacji zawartych umów eksportowych.

(akta kontroli str. 145, 237-265, 573-618)

Koszty ZMM w latach 2018-2020 wyniosły, odpowiednio: 16 898,5 tys. zł, 17 975,4 tys. zł i 21 267,2 tys. zł. Zobowiązania³³ Spółki wg stanu na dzień 31 grudnia każdego roku objętego kontrolą wyniosły, odpowiednio: 10 718,5 tys. zł, 9 732,6 tys. zł i 8 627,6 tys. zł, w tym zobowiązania krótkoterminowe wyniosły, odpowiednio: 8 421,0 tys. zł (tj. 78,6%), 7 689,2 tys. zł (tj. 79,0%) i 7 318,1 tys. zł (tj. 84,8%). Zysk netto w poszczególnych latach wyniósł, odpowiednio: 1 490,6 tys. zł, 1 605,1 tys. zł i 1 846,7 tys. zł.

Spółka w kontrolowanym okresie uzyskała dodatnie wyniki EBITDA³⁴, które wyniosły odpowiednio 2 933,4 tys. zł, 3 261,4 tys. zł i 3 385,5 tys. zł oraz marżę EBITDA³⁵ na poziomie, odpowiednio: 15,9%, 16,7% i 14,6%. Rentowność sprzedaży³⁶ ZMM w poszczególnych latach wyniosła, odpowiednio: 12,1%, 11,6% i 14,7%. Wskaźnik zadłużenia aktywów³⁷ w poszczególnych latach wynosił, odpowiednio: 54,4%, 51,0% i 47,3%, a wskaźnik bieżącej płynności³⁸ wynosił w 2018 r. – 1,07, w 2019 r. – 1,29 i 2020 r. – 1,61.

(akta kontroli str. 153, 158, 634)

Przeciętne zatrudnienie ZMM wynosiło w latach 2018-2020, odpowiednio: 123,4, 122,6 i 123,0 etatu, a przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło, odpowiednio: 4 494,87 zł, 4 987,28 zł i 5 132,86 zł. Produktywność zatrudnienia³⁹ w okresie objętym kontrolą wyniosła, odpowiednio: 149,2 tys. zł, 158,8 tys. zł i 187,9 tys. zł. Dynamika produktywności zatrudnienia kształtowała się odpowiednio na poziomie: 123,3%, 106,4% i 118,3%, a dynamika przeciętnego wynagrodzenia wynosiła, odpowiednio: 91,0%, 111,0% i 102,9%. W badanym okresie nie występowało zjawisko pogarszania się danych lub wskaźników ekonomicznych.

³² Wraz z przychodami z Planu Mobilizacji Gospodarki.

³³ W tym zobowiązania długoterminowe i krótkoterminowe.

³⁴ Suma wyniku z działalności operacyjnej i amortyzacji

³⁵ Iloraz EBITDA oraz przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi

³⁶ Iloraz wyniku ze sprzedaży i przychodów ze sprzedaży

³⁷ Iloraz zobowiązań wraz z rezerwami na zobowiązania oraz aktywów ogółem

³⁸ Iloraz aktywów obrotowych i zobowiązań krótkoterminowych

³⁹ Iloraz przychodów ze sprzedaży i zrównanych nimi oraz przeciętnego zatrudnienia.

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

W ocenie NIK, osiągnięte w latach 2018-2020 wyniki finansowe świadczyły o efektywnym zarządzaniu Spółką.

3. Efektywność realizowania prac badawczo – rozwojowych i skuteczność podnoszenia poziomu jakościowego produktów i usług

Opis stanu
faktycznego

W latach 2018-2020 ZMM nie realizował projektów badawczo-rozwojowych i innowacyjnych.

Prezes wyjaśnił, że Spółka działa na rynku produkcji specjalnej i cywilnej jako kooperant wykonujący produkcję oraz usługi, głównie w ramach grupy PGZ, w oparciu o powierzoną dokumentację technologiczno–konstrukcyjną. Jednocześnie Spółka korzystała w razie potrzeb z usług Działu Konstrukcyjnego Spółki matki, która swoje działania skupiała głównie na przygotowywaniu niezbędnej do produkcji dokumentacji technologiczno-konstrukcyjnej. Prezes wskazał, że w najbliższym czasie nie jest planowane poniesienie wydatków na prace badawczo – rozwojowe.

(akta kontroli str. 147, 550)

W latach 2018-2020 nie wystąpiły przypadki nieodebrania wyrobów i usług z powodu niespełnienia wymagań zamawiającego.

(akta kontroli str. 326)

W okresie objętym kontrolą sprzedano wyroby i usługi o łącznej wartości, odpowiednio: 16 656,8 tys. zł, 17 314,5 tys. zł i 20 612,1 tys. zł a koszt uznanych reklamacji⁴⁰ wyniósł w poszczególnych latach: 44,8 tys. zł (tj. 0,27%), 51,0 tys. zł (tj. 0,29%) i 25,9 tys. zł (tj. 0,12%). Spółka uznała w segmencie cywilnym odpowiednio pięć, 18 i 11 reklamacji oraz w produkcji specjalnej po dwie reklamacje w 2018 i 2019 r. dotyczące wyrobów w łącznej ilości, odpowiednio: 24, 80 i 107 szt. W ZMM wprowadzono procedurę „Postępowanie z wyrobami wadliwymi i analiza przyczyn”, której celem było m.in. przeprowadzanie analizy strat powstałych z powodu braków wewnętrznych i zewnętrznych, tj. reklamacji klienta, napraw serwisowych gwarancyjnych i pogwarancyjnych.

Z próby dziesięciu reklamacji (w tym dwóch w segmencie specjalnym): trzy związane były z uszkodzeniem materiału, który podlegał obróbce, sześć z odchyłkami wymiarowymi i jedna z niewłaściwym zabezpieczeniem przed nalotem korozji. W wyniku złożonych reklamacji, w pięciu przypadkach dokonano poprawek na reklamowanym wyrobie, w jednym klient dopuścił detale do prototypu, w trzech przypadkach nie było możliwości naprawy⁴¹ oraz w jednym przypadku kontrahent zdecydował o naprawie detali we własnym zakresie i obciążeniu Spółki tymi kosztami. Komisja reklamacyjna powołana w Spółce rozpatrzyła dziewięć reklamacji w dniu wpływu do ZMM i jedną dwa dni od daty wpływu. Ostatecznie cztery

⁴⁰ Ujętych na kontach „514 naprawy gwarancyjne” i „765-40-00 noty obciążeniowe dotyczące kosztów robocizny klienta”

⁴¹ Kontrahenci obciążyli Spółkę kosztami dostarczonych odlewów: w dwóch przypadkach ze względu na wykonanie obróbki niezgodnie z dokumentacją oraz w jednym przypadku ze względu na uszkodzenie odlewu w wyniku kolizji z narzędziem podczas obróbki.

reklamacje załatwione zostały do siedmiu dni, pięć w okresie od 12 do 16 dni i jedna w ciągu 103 dni.

Prezes wyjaśnił, że ponad trzymiesięczny termin ostatecznego załatwienia reklamacji wynikał z procedury jaką stosował kontrahent w zakresie zatwierdzenia sposobu/metody naprawy reklamowanego wyrobu. Proces ten był niezależny od ZMM. Dodatkowo Prezes wskazał, że w segmencie militarnym w kontrolowanym okresie nie wystąpiły żadne poważne reklamacje. Zgłoszone reklamacje w segmencie cywilnym, w jego ocenie, nie miały wpływu na funkcjonalność wyrobów i należało je traktować jako drobne odchyłki.

(akta kontroli str. 326-399, 625)

ZMM w okresie objętym kontrolą nie płacił kar umownych z tytułu nieprawidłowej jakości dostarczonych towarów i usług. Na dzień 31 grudnia 2020 r. ZMM nie był stroną postępowania spornego dotyczącego realizacji umów.

(akta kontroli str. 330, 420-508)

W latach 2018-2020 ZMM ponosił nakłady na zadania inwestycyjne, których łączna wartość w poszczególnych latach wyniosła odpowiednio 136,8 tys. zł, 307,7 tys. zł i 352,5 tys. zł. Nakłady inwestycyjne obejmowały: nieruchomości (modernizacja budynku portierni, remont części hali produkcyjnej), maszyny i urządzenia (zakup komputerów, serwera, spawarki, instalacji alarmowej), środki transportu (zakup wózka widłowego), pozostałe środki trwałe [...], wartości niematerialnych i prawnych (zakup zintegrowanego programu informatycznego).

Badaniem objęto próbę trzech zadań inwestycyjnych⁴², tj. w 2018 r. – [...], w 2019 r. – Rekord, Zintegrowany program informatyczny (moduł kadrowo-płacowy) o wartości [...] ⁴³ i w 2020 r. – remont części hali produkcyjnej (rozdzielnia) o wartości [...], zakwalifikowany ostatecznie jako modernizacja środka trwałego.

Decyzja o rozpoczęciu budowy stanowiska testowego zapadła w trakcie roku obrotowego i nie została zaplanowana w planie rzeczowo-finansowym na 2018 r. Inwestycję pn. „remont części hali produkcyjnej” pierwotnie planowano wykonać w ramach planu przeglądów i remontów, na który przeznaczono łącznie 75,0 tys. zł. Prezes wskazał, że z uwagi na częściową rezygnację klientów ze złożonych zamówień, w związku z rozwijającą się pandemią, podjęto decyzję o wykonaniu zadania własnymi siłami oraz powiększono planowany zakres prac (m.in. wykonanie i osadzenie barierek zabezpieczających przejście dla pracowników i wymianę źródeł ciepła). Ostatecznie ze względu na zakres zrealizowanych prac – modernizację hali, zwiększono wartość środka trwałego.

Nakłady na zakup i wdrożenie programu informatycznego (moduł kadry i płace) mieściły się w zaplanowanych wielkościach, prace szkoleniowo-wdrożeniowe zrealizowane zostały zgodnie z harmonogramem. Jednakże jak wyjaśnił Prezes nadal prowadzone były prace testowe (realizowane dwutorowo w starym i nowym systemie) służące uzupełnieniu funkcjonalności programu. Proces testowania uległ wydłużeniu z przyczyn losowych, związanych m.in. z absencją pracownika.

Rezultatem zrealizowanych inwestycji było: podniesienie poziomu jakościowego produktów i usług w przypadku budowy stanowiska testowego, zwiększenie efektywności zarządzania procesami w przedsiębiorstwie poprzez integrację programów informatycznych oraz poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy w hali produkcyjnej.

(akta kontroli str. 331,509-544, 620, 624-625)

⁴² Maszyna, wartości niematerialne i prawne oraz budynek.

⁴³ Nakłady na inwestycję (wdrożenie modułu kadrowo-płacowego) w latach 2018 – 2020 wyniosły odpowiednio [...].

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Udział wyrobów do których zgłoszono reklamacje w wyrobach sprzedanych był niewielki - nie przekroczył 0,3% wartości przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług, co w ocenie NIK, świadczyło o dobrej jakości tych wyrobów. Objęte badaniem inwestycje przyniosły efekty w postaci podniesienia poziomu jakościowego środków trwałych i zwiększenia efektywności zarządzania procesami.

IV. Uwagi i wnioski

W związku niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 24 czerwca 2021 r.

Kontroler

Lucyna Mol

Inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

.....